

Pentru dovedirea anumitor situații juridice, pentru înscrieri în școlile nou înființate, pentru ocuparea funcțiilor publice, oamenii au fost obligați să prezinte extrase de pe actele de stare civilă. Pentru posibilitatea de folosire al acestui nou gen de acte s-a prevăzut în Regulamentul Organic că „iereul parohiei, precum și ispravnicul ținutului sînt datorii a da fără nici o plată fiestecăreia persoane extract de naștere, căsătorie și săvîrșire din viață orișicînd i se cere“.

Reglementarea acestei dispoziții s-a făcut prin hotărîrea³⁷⁾ Secretariatului de Stat din 1834. Preoții parohi, de la 1 ianuarie 1834, erau obligați ca îndată după botez să elibereze o adeverință întărită cu iscălitura preotului paroh și pecetea parohiei respective. Formularul adeverinței urma să fie redactat de către Ministerul de Interne. Se motiva această măsură prin aceea „ca nu în urmă el (locuitorul) prin depărtarea de la locul locuinței lui în vremea cînd ar fi întrebat atuncea sau prin îndestule ostinele și cheltuieli să-și poată dobîndi un asemenea act, ori că neputîndu-l cîștiga să rămîie lipsit de vre un drept al său“.

Această hotărîre nu a putut fi pusă în aplicare în toată deplinătatea ei, încît în 1843 Ministerul de Interne găsește că „acest obiect au avut și are nevoie de o mai întinsă disvalire privită sub numire de acturi civile care slujesc de adeverirea dritului personal nu numai a celor ce locuiesc în orașe ce și locuitorilor de prin sate“. Se fac peceti noi pentru fiecare parohie care să aibă „săpat hramul ce se prăznuiește în fiecare loc, satul și ținutul cu slove și sămne ridicate, spre a se pecetlui în negru, care peceti să se pue pe extracturile de naștere, pe mărturiile de căsătorie sau foi de zestre între săteni și pe adeverințele săvîrșirei din viață, pe mărturiile de înfiere, pe împărțelele de moștenire făcute între particulari, pe acturile de dăruire, pe testamenturi și altele“³⁸⁾.

Formulare precise pentru actele enumerate mai sus au fost redactate de Secretariatul de Stat și, după ce au primit și avizul jurisconsulților statului, au fost publicate³⁹⁾.

4. Cum au fost păstrate actele de stare civilă create între anii 1832—1864 și cîte se mai păstrează astăzi în Arhivele Statului.

Actele de stare civilă create în perioada anilor 1832—1864 au urmat în multe cazuri soarta tragică a fondurilor de arhivă ale instituțiilor care aveau sarcina să le păstreze⁴⁰⁾. Nici la parohii, nici la ispravnicii, mitropolie sau episcopii, și chiar la Ministerul de Interne, sau Departamentul Averilor Bisericești, nu li s-a mai dat importanța cuvenită, odată ce ele nu mai erau necesare folosirii practice. O parte au ajuns la Arhivele Statului din Iași⁴¹⁾ odată cu fondurile de arhivă depuse de către Ministerul de

³⁷⁾ *Manualul Administrativ al Moldovei*, Iași, 1856, vol. II, p. 425.

³⁸⁾ Ibidem, p. 426.

³⁹⁾ Adaos la *Foiaa Sătească*, nr. 20 și 21, din 4 iunie 1844.

⁴⁰⁾ Gh. Ungureanu, *Selecționarea arhivelor și eliminarea materialelor nefolositoare*, în „Revista Arhivelor“, nr. 1/1959, p. 91.

⁴¹⁾ *Inventarul Arhivelor Statului*, Buc., 1939, p. 383. În 1939 se găseau în Arhivele Statului din Iași mitrici din fostele județe ale Moldovei dintre anii 1842—1859, iar din fostul județ Iași dintre anii 1842—1864.

Interne, sau unele isprăvnicii; altele au rămas răzlețe, uitate prin podurile bisericilor sau la vechile primării.

În 1864, în instrucțiunile privind îndatoririle pe care le aveau primarii comunelor în legătură cu actele de stare civilă, se hotăra ca primăriile să adune de la parohii actele mitricilor, începînd cu anul 1832. Această dispoziție n-a fost respectată decît în unele orașe. Astfel, Primăria comunei Iași în anul 1865 primește de la bisericile din Iași mai multe condici de mitrici, începînd cu anul 1832, iar în anul următor primește de la Mitropolia din Iași un număr de 37 condici, tot ale bisericilor din Iași, dintre anii 1832—1841. Aceste acte au rămas în arhiva Primăriei Iași pînă în 1952, cînd au fost preluate de către Arhivele Statului din Iași. La fel s-au preluat după 1951 de către unitățile Arhivelor Statului⁴²⁾, înființate în toate fostele capitale de județe din Moldova, mitricile vechi ce se găseau pe la primării și parohii. Ele au însă multe lipsuri.

Pentru fostul ținut Iași avem posibilitatea documentară să arătăm cum s-au adunat și ce s-a adunat de la parohii la primării după 1864. În 1899 Prefectura Iași a cerut tuturor primăriilor din fostul județ să trimită situația mitricilor adunate de pe la parohii. După răspunsurile primite s-a alcătuit o situație din care reiese clar că nu se găseau la nici o primărie acte mai vechi ca anul 1846. Doar cîteva comuni (Erbiceni, Buznea, Ceplenița, Păușești, Podul-Ieloaiei, Lungani, Goești, Sîrca) au arătat că au aceste acte dintre 1846—1864.

În tabelul general, alcătuit de către Prefectură, la rubrica observații, se arăta în dreptul comunelor care nu aveau mitrici următoarele: „mai vechi nu s-au găsit“, „lipsește și nu se cunoaște cauza“, „se crede că preoții au neglijat a le ține“ etc... Cît era de reală această situație ne-o dovedește faptul că după 1951 arhiviștii au găsit prin biserici sau localurile vechilor primării mitrici vechi aruncate prin poduri.

Modul cum au fost păstrate în trecut aceste acte importante, reiese din faptul că arhiviștii le-au găsit în atîtea locuri, sau ele au fost depuse la Arhivele Statului de către atîtea instituții care nu aveau nici o legătură cu aceea care le-au creat. Problema care se impune astăzi arhiviștilor este repartizarea mitricilor astfel ca să fie integrate în vechile fonduri arhivistice din care fac parte: parohii, isprăvnicii, protoierii, comunitatea evreiască, prefectoratul catolic, castelul armenesc, Ministerul de Interne, Departamentul Averilor Bisericești.

Nu putem afirma că tot ce mai există din aceste acte a ajuns în păstrarea Arhivelor Statului. Încă se mai pot găsi. Pentru fosta eparhie a Hușilor sîntem informați că mai multe condici de mitrici au fost duse la Episcopia de Roman, unde credem că se găsesc și condici de mitrici ale eparhiei respective.

După datele pe care le posedăm pînă în prezent, putem da următorul tabel de mitricile aflate în păstrarea Arhivelor Statului, fără însă a fi vorba de colecții complete:

⁴²⁾ Arh. St. Iași, Sfatul popular al regiunii Iași, dos. 32/1899.

1. Ținutul	2. Unde se păstrează	3. Din ce an
Suceava	Arhivele Statului Iași	1832, 1835, 1845—1858 Peciuri de căsătorie: 1812—1864
	" " Roman	1855, 1860, 1863
	" " Fălticeni	
	" " Suceava	
Dorohoi	" " Iași	1832, 1852—1857 Peciuri de căsătorie: 1812—1864
	" " Dorohoi	
	" " Suceava	
Botoșani	" " Iași	1833 Peciuri de căsătorie: 1812—1864
	" " Botoșani	
Neamț	" " Iași	1833, 1837—1839, 1843 Peciuri de căsătorie: 1806—1864
	" " P. Neamț	1832—1864
Roman	" " Roman	1832—1864
Bacău	" " Iași	1845—1858
	" " Bacău	1833—1864 (ortodocși) 1805—1864 (catolici) 1833—1864 (ortodocși) 1847—1864 (armeni) 1864 (evrei)
Vaslui	" " Iași	1848—1851
	" " Vaslui	1858—1864
Tutova	" " Iași	1842—1857
	" " Bîrlad	1832—1864
Tecuci	" " Iași	1847—1858
	" " Tecuci	
Fălciu	" " Iași	1845—1857
	" " Huși	1845—1864
Putna	" " Iași	1845—1859
	" " Focșani	
Covurlui	" " Iași	1845—1857
	" " Galați	
Cîrligătura	" " Iași	1832
Hîrlău	" " Iași	Peciuri căsătorie: 1812—1835
	" " Botoșani	
Iași (ținut)	" " Iași	1838, 1842—1864 Peciuri căsătorie; 1812—1864
Iași (oraș)	" " Iași	1832—1864